

Správa z aktivity

Názov aktivity: 10 rokov Horizontu na Slovensku: Nové výzvy pre vedeckovýskumnú komunitu v kontexte rámcových programov EÚ.

Termín realizácie: 13. november 2024.

Miesto realizácie: Vedecký park UK, Ilkovičova 8, 841 01 Bratislava.

Cieľ aktivity: Cieľom účasti zástupcov Inštitútu znalostného pôdohospodárstva a inovácií (ďalej len IZPI) bolo získanie informácií o nových výzvach a prioritách EÚ, ktoré môžu prispieť k rozvoju a aplikácii inovácií v oblasti pôdohospodárstva.

Účastníci za IZPI: Ing. Mária Šášiková, PhD., Ing. Katarína Tóthová

Prílohy: Pozvánka, fotodokumentácia.

Priebeh: Podujatie „Nové výzvy pre vedeckovýskumnú komunitu v kontexte rámcových programov EÚ“ zorganizovalo Centrum vedecko-technických informácií SR spoločne s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a mládeže SR pri príležitosti 10. výročia založenia podporných štruktúr pre program HORIZONT na Slovensku (Národnej kancelárie pre program Horizont a Styčnej kancelárie SR pre výskum a vývoj v Bruseli).

Podujatie prebiehalo podľa programu, podľa ktorého, dopoludňajšia časť podujatia bola venovaná prednáškam, napr. prezentácia aktivít Národnej kancelárie Horizontu a prezentácia činností Styčnej kancelárie SR pre výskum a vývoj v Bruseli (SLORD). V rámci dopoludňajšieho programu, bol prezentovaný aj videopozdrav Joanny Drake (zástupkyňa generálneho riaditeľa, Generálne riaditeľstvo pre výskum a inovácie, EK). Popoludňajší program bol venovaný panelovým diskusiam.

Na základe odznených príspevkov a diskusií môžeme potvrdiť, že program Horizont Európa (HE) je dôležitý nielen pre národné authority, ale aj pre celú vedeckovýskumnú komunitu. Ponúka množstvo príležitostí pre slovenský výskum a jeho rozvoj. Počas konferencie sme mali možnosť byť informovaní o viacerých typoch priamej či nepriamej podpory účasti v programe zo strany národných orgánov, ktorá už existuje alebo je v štádiu zámeru. Venovali sme sa aj prierezovým iniciatívam, ktoré sú pre projekty Horizont kľúčové a sú dôležité naprieč všetkými oblasťami Horizontu – etika a výskumná integrita, rodová rovnosť vo výskume, projektový manažment, dátový manažment a iné. Vo výskume a výskumných projektoch musíme tiež reflektovať existenciu a využitie umelej inteligencie. Pre predstavenie slovenskej účasti v programe Horizont Európa boli odprezentované štatistické dáta. Aktuálne je **Slovensko zapojené v 309 projektoch so zapojením 174 rôznych inštitúcií**. Podľa prezentovaných štatistík je za posledný rok dvojnásobný nárast v oblasti čerpania financií. Momentálne sa nachádzame v polovici trvania programu Horizont Európa (trvanie do roku 2027). Boli sme informovaní o prioritách nadchádzajúceho rámcového programu z národnej úrovne. Slovensko sa zaraďuje medzi prvé krajiny, ktoré pripravili svoju predbežnú pozíciu k 10. rámcovému programu EÚ pre výskum a inovácie (FP10). Medzi kľúčové body predbežnej národnej pozície patrí posilňovanie konkurencieschopnosti a podpora Európskeho výskumného priestoru (ERA). Pre slovenskú pozíciu je dôležité v FP10 naďalej napr. zjednodušené vykazovanie výdavkov (lump sum), využívanie synergii medzi rôznymi programami, verejno-súkromná spolupráca či reflektovanie výskumnej integrity a etiky vo výskume, otázky umelej inteligencie a celkovej bezpečnosti výskumu.

V diskusii o podpore Horizontu zo strany štátu odznela naliehavá potreba akcelerovať aktivity vo vedeckom a výskumnom priestore. Z pohľadu Slovenska bude v oblasti lobingu potrebné spájať svoje úsilie s okolitými krajinami (V4) a zároveň kľásť dôraz na úzky okruh tém, aby bola umožnená silnejšia (vyjednávacia) pozícia. Zapájanie sa do aktuálneho programu Horizont a do nasledujúceho 10. rámcového programu má byť zo strany štátu podporené aj znižovaním administratívnej náročnosti celého procesu.

V porovnaní s inými krajinami sa na Slovensku štatisticky vo väčšej miere do programu HE zapájajú **súkromné firmy**. Dôvody, prečo sa firmy častejšie zapájajú do výziev je o. i. ten, že ich participácia a implementácia projektov je súčasťou celkového biznisového modelu firmy. Tento model je pre zamestnancov motivujúci aj z hľadiska ich platového ohodnotenia. Naopak, účasť univerzít a výskumných organizácií v porovnaní s ostatnými krajinami zaostáva. Môže to byť spôsobené aj tým, že slovenské univerzity majú poddimenzovanú štruktúru podpory R&D, v niektorých prípadoch chýba profesionálny projektový manažment. Medzi najúspešnejšie slovenské organizácie v projektoch HE (podľa počtu získaných projektov) patrí Pedal Consulting s.r.o., UK v Bratislave, CVTI SR alebo tiež Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre a Bioeconomy Cluster.

V diskusii „Čo potrebujú potenciálni žiadatelia“ sme sa dozvedeli, že kvalitné a funkčné konzorcium a vzájomná spolupráca sú základom úspešného projektu. Program HE ponúka možnosť realizovať špičkový výskum na Slovensku aj prostredníctvom vybudovania pracovísk. Celkovo európske peniaze umožňujú v oblasti VaV realizovať veci, ktoré sa zo slovenských finančných zdrojov a programov nedajú uskutočniť. Pri zhodnotení potrieb zo strany štátu a potenciálnych žiadateľov odznela potreba zakladania a prevádzky funkčných projektových kancelárií na univerzitách a výskumných pracoviskách. Okrem toho odznela potreba aj legislatívne riešiť a uľahčiť proces zamestnávania cudzincov (tretie krajiny) pracovať na Slovensku, a tým podporovať aj slovenský výskum, nakoľko mnohí výskumníci práve z tretích krajín majú záujem pracovať v oblasti VaV na Slovensku. Pri prezentovaní dôležitosti projektových centier odznelo, ako fungujú takéto podporné jednotky v zahraničí a u nás. Z diskusie o dôležitosti projektových kancelárií pre úspešnú účasť v HE sme sa dozvedeli, ako fungujú projektové pracoviská na univerzitách v SR (STU) a v zahraničí (KU Leuven, Masarykova univerzita, Palackého univerzita). Zmeny v štruktúre a zriadenie projektových pracovísk výrazne zvýšili počet úspešných projektov v rámcových programoch. **Bez projektovej kancelárie nie je možné podať projekt ako koordinátor.**

V závere podujatia odzneli informácie o najbližších podujatiach organizovaných Národnou kanceláriou Horizontu (podrobnejšie informácie o službách a aktivitách sú dostupné na: <https://eraportal.sk/horizont-europa/>):

- 20.11.2024 Česko-slovenský infodeň k výzve Teaming
- 28.11.2024 Na káve s NCP s témou Podpora a prekonávanie prekážok pri zapájaní sa do programu HE
- 28. – 29.1.2025 Národné infodni k plánovaným výzvam v r. 2025

Účastníci konferencie boli zároveň oboznámení o:

- možnosti čerpania podpory zo Schémy podpory pre manažment výskumu/projektový manažment, ktorá vznikla na účely naplňovania Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030. Cieľom je zabezpečiť slovenským výskumnovývojovým subjektom podporné opatrenia pre prípravu grantov, účasť na školeniach v oblasti manažmentu výskumu a projektového manažmentu, umožniť expertné návštevy a poskytnúť cestovné granty, ako aj mentoringové služby pre žiadateľky a žiadateľov v programe Horizont Európa.
- možnosti požiadať o cestovné granty – možnosť preplatenia cestovných nákladov na burzy partnerov - tzv. Brokerage eventy v rámci Piliara II, a to do výšky 1.000 EUR/os.

Záver aktivity: Cieľom účasti CJ AKIS na podujatí, bolo nadviazať kontakty s odborníkmi z rôznych oblastí a identifikovať potenciálne príležitosti pre budúce projekty zamerané na inovácie v pôdohospodárstve. Počas prestávok sme mali možnosť na neformálne konverzácie s jednotlivými účastníkmi konferencie (CVTI, Národná kancelária Horizont – Cluster 6). Hlavnou myšlienkou, ktorú sme si z podujatia odniesli je, že ak sa aj naša inštitúcia v budúcnosti chce zapájať do projektov a rámcových programov EU, je dôležité podporovať profesionálny projektový manažment v rámci inštitúcie. Možnosť pre získavanie skúseností v oblasti projektového manažmentu je dostatok, no zriadenie, prevádzkovanie projektových centier, ako i školenia zamestnancov v tejto oblasti musia byť

primárne prioritou jednotlivých inštitúcií. Pre úspešné implementovanie projektov je dobré inšpirovať sa aj súkromnými firmami.

Vypracoval: Ing. Katarína Tóthová

dňa: 20.11.2024

